

Asia: VN/26402/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Lontoon pöytäkirjaan vuonna 2009 tehtyjen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua.

Luonnonsuojeluliitto suhtautuu varauksella hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin, sillä siihen sisältyy useita riskejä ja epävarmuuksia. Liitto ei tue hallitusohjelman kirjauksia, jotka tukeutuvat vahvasti teknisiin nieluihin päästövähennysten edistämiseksi.

Siten liitto suhtautuu varauksella myös hallituksen esitykseen, jolla mahdollistettaisiin Lontoon pöytäkirjan liitteen 1 mukaisesti hävitettäväksi tarkoitettujen hiilidioksidivirtojen vienti maasta toiseen ennen sopimukseen tehtyjen vuoden 2009 muutosten kansainvälistä voimaantuloa.

Esitykseen kytkeytyvät ympäristöriskit:

Hallituksen esityksessä ei riittävän kattavasti arvioida sen ympäristövaikutuksia, ja sitä tulisi huomattavasti tarkentaa. On vastuutonta edistää teknologioita, joiden riskeistä ei vielä ole kattavaa tietoa tai tutkimusta. Kuten myös esityksessä todetaan, hiilidioksidin varastoinnin vaikutuksista ei ole vielä luotettavaa pitkäaikaista tutkimusta.

Esityksessä todetaan suppeasti, että esityksen ympäristövaikutukset koostuisivat Suomen osalta talteenottolaitosten rakentamisen vaikutuksista maaperään, vesiin, ilmaan ja luonnonmonimuotoisuuteen, sekä hiilidioksidin kuljettamisen aiheuttamista vaikutuksista.

Talteenottoinfrastruktuurin rakentamisella voi myös olla mittavia vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen, toimintojen sijoittumiseen, rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Laitosten sijoittelussa tulee tehdä perusteelliset ympäristövaikutusten arvioinnit sekä kuulla sidosryhmiä ja paikallisia tahoja.

Lisäksi esityksessä todetaan, että hiilidioksidivuoto jossakin talteenoton, kuljetuksen ja varastoinnin vaiheessa on riski, jolla olisi ympäristövaikutuksia. Liitto korostaa, että hiilivuodon riski on merkittävä, ja mahdollisilla vuodoilla voi olla mittavia ympäristövaikutuksia. Jos talteenottoon, kuljetukseen ja varastointiin liittyviä riskejä ei ole mahdollista ennakoida tai hallita, ei kyseisiä ratkaisuja tulisi edistää.

Mahdollisten vuotojen, onnettomuuksien tai muiden ympäristöhaittojen osalta tulee sopia selkeistä vastuunjakomekanismeista ennen kuin talteenottoa ja varastointia toteutetaan. Liitto myös huomauttaa, että erityisesti mittavia ympäristöriskejä sisältävissä hankkeissa on tärkeää laajasti osallistaa sekä kuulla eri tahoja ja sidosryhmiä.

Suomen ei tulisi nojata teknologisiin nieluihin:

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus edistää aktiivisesti teknologisten nielujen laajamittaista käyttöönottoa Euroopassa ja Suomessa. Suomen luonnonsuojeluliitto painottaa, ettei niiden varjolla tule hidastaa muita ilmastotoimia tai jättää päästövähennyksiä tekemättä.

Kuten myös hallituksen esityksessä todetaan, Suomesta ei löydy lainkaan geologisia varastointimahdollisuuksia, joten talteenotettu hiilidioksidi olisi kuljetettava ja varastoitava muualle. Olemassaolevia talteenoton ja varastoinnin (CCS) hankkeita ei ole ja Nesteen aiempi hanke on peruttu. BECCSin (bioenergian tuotannon hiilidioksidin talteenotto ja varastointi) osalta hankkeita ei myöskään ole olemassa, sillä toimijoilla tai valtiolla ei ole taloudellisia kannustimia niiden kehittämiseen. Biogeenisen hiilen talteenoton hasteena on myös useiden laitosten sijainti sisämaassa ja se, että teollisuus on enemmän kiinnostunut hiilidioksidin hyödyntämisestä kuin varastoinnista. Luonnonsuojeluliitto muistuttaa, että hiilen talteenoton ja varastoinnin vaikutukset eroavat hiilen talteenotosta ja hyödyntämisestä (CCU). Useimmat hiilen jatkokäytön muodot ovat sellaisia, että hiilidioksi päättyy pian ilmakehään. Tällöin mahdollisesti saavutettava ilmastohyöty jää selvästi heikommaksi.

Tekniset ratkaisut ovat epävarma tapa edistää ilmastotavoitteita:

Euroopan ympäristöakatemioiden on varoittanut, että on epävarmaa, saavutetaanko BECCS:n avulla hiilidioksidin lisäpoistoja ja tapahtuuko se Pariisin ilmastopimeyksen tavoitteiden kannalta riittävän nopeasti. Huoli liittyy puun polton vaikutukseen luonnon hiilivarastoihin. Kuten Suomen ilmastopaneelikin on muistuttanut, puun poltto ei ole hiilineutraalia, vaan sillä on negatiivinen vaikutus metsien nettohiilivuonon. Kun otetaan huomioon BECCS:n edellyttämä energiantarve, teknologian käyttöönotto saattaa luoda lisäpaineen metsien hakkuihin ja ylläpitää tai jopa lisää hakkuita.

EU:n ilmastopaneeli korostaa kilpailua luonnon nielujen ja BECCS:n välillä. Myös komissio tunnistaa epävarmuudet liittyen kilpailuun biomassan saatavuudesta ja mahdollisesta negatiivisesta vaikutuksesta LULUCF-sektoriin. Tutkijat ovat myös varoittaneet, että tulevaisuuden suuren mittakaavan biogeenisen hiilenpoiston teknologioiden avulla pyritään lykkäämään kiireellisiä päästövähennyksiä, mikä lukitsisi meidät yli 1,5 asteen kuumenemiseen ja lisäksi luontokatoa.

Liitto myös huomauttaa, että teollinen hiilenhallinta on hyvin energiantensiivistä. Hiilidioksidin talteenoton edistäminen lisää siis huomattavasti Suomen kokonaisenergiankulutusta.

Kustannustehokkuus:

Monet tekniset ratkaisut ovat hyvin kalliita ja toistaiseksi käytössä vain pienessä mittakaavassa, minkä vuoksi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista ei saa jättää niiden varaan. Kuten Suomen ilmastopaneeli on todennut, hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin arvioidut kustannukset vuonna 2030 ylittävät selvästi maankäyttösektorin edullisimpien toimien päästövähennyskustannukset (kuten entisten turpeenottoalueiden vettäminen). Jo tunnistetut ilmastotoimet ovat siis tänään selvästi edullisempia kuin teknologisten nielujen tuottaminen tulevaisuudessa. Sekä BECCS että DACCS (suoraan ilmasta talteenotto) ovat uutta teknologiaa, jotka ovat kalliita ja vaativat paljon energiaa. Näin ollen jo käytössä oleville kustannustehokkaille ratkaisuille tulee antaa etusija.

Sundström Edda
Suomen luonnonsuojeluliitto ry